

SocialdepartementetSocialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att fördela statsbidrag för omställning till en långsiktigt hållbar, förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att fördela statsbidrag till kommuner under 2024, för att, inför införandet av en ny socialtjänstlag, stödja kommunerna i omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst.

Kommunerna får använda medel till att genomföra läges- och behovsanalyser och planering inför den nya socialtjänstlagen. Socialstyrelsen ska ge stöd till kommunerna i arbetet.

Socialstyrelsen ska med utgångspunkt i kommunernas behov också planera för och förbereda nationella kompetenshöjande insatser för att stödja kommunerna i omställningen och genomförandet av den nya socialtjänstlagen.

Socialstyrelsen ska även analysera och bedöma vilken roll regionala eller lokala forsknings- och utvecklingsenheter kan spela i utvecklingen av en mer kunskapsbaserad socialtjänst, t.ex. genom ett nationellt samordnat stöd för implementering och uppföljning av metoder och arbetssätt i verksamheten.

Socialstyrelsen ska när uppdraget utförs föra en dialog med Sveriges Kommuner och Regioner.

Socialstyrelsen ska löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Socialstyrelsen ska före utgången av september 2024 lämna en skriftlig delrapport, om myndighetens förberedelse för kompetenshöjande insatser för att stödja kommunerna i omställningen och genomförandet av den nya lagen, till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Socialstyrelsen ska senast den 30 september 2025 lämna en redovisning till Regeringskansliet (Socialdepartementet) med en samlad analys av kommunernas lägesbilder inför den nya socialtjänstlagen samt redovisning av myndighetens arbete. I redovisningarna ska barnrätts-, funktionshinders- och jämställdhetsperspektivet beaktas.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2024 använda högst 200 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2024 uppförda anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 4 Utvecklingsmedel.

Av medlen ska 188 500 000 kronor fördelas med ett lika stort belopp per kommun, vilket innebär att varje kommun får rekvirera 650 000 kronor. Resterande del får användas av Socialstyrelsen för administration av uppdraget, för förberedelse av nationella kompetenshöjande insatser och stödja kommunerna i omställningen.

Medel rekvireras av respektive kommun från Socialstyrelsen utan ansökningsförfarande. Medel får användas för gemensamma insatser i flera kommuner, exempelvis vid regional samverkan. Medlen betalas ut efter rekvisition till Socialstyrelsen senast den 1 augusti 2024.

Medel som inte har använts för avsett ändamål med statsbidraget ska återbetalas senast den 31 mars 2025 till Socialstyrelsen.

Kommunen ska lämna en ekonomisk redovisning av hur de mottagna medlen har använts vid den tidpunkt som Socialstyrelsen bestämmer.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Socialtjänsten utgör en central del i den svenska välfärdspolitiken och är samhällets yttersta skyddsnät. Varje kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område. Socialtjänstlagen (2001:453) utgör grunden för

socialtjänstens verksamhet. Nuvarande socialtjänstlag bygger till stora delar på 1980 års socialtjänstlag. Samhället har förändrats sedan dess och vi har nu andra samhällsutmaningar. Socialtjänsten står samtidigt inför att möta behoven hos ett ökat antal äldre personer. Socialtjänsten behöver reformeras för att kunna möta den demografiska utvecklingen samt dagens och framtidens samhällsutmaningar med effektiva insatser och en effektiv resursanvändning. Socialtjänsten behöver vara lätt tillgänglig och insatser behöver kunna erbjudas på ett enklare sätt än i nuläget. Socialtjänstens verksamhet måste också utgå från bästa tillgängliga kunskap om vad som faktiskt fungerar och inte fungerar.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 s. 173) aviserar regeringen att en ny socialtjänstlag kommer att presenteras under 2024, för ikraftträdande under 2025. Regeringen aviserar även ett långsiktigt stöd till kommunerna genom en bemannings- och kompetenssatsning samt en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner under 2024–2028 för att stödja kommunerna i omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Syftet är att skapa långsiktighet, förutsägbarhet och goda planeringsförutsättningar för kommuner och andra berörda aktörer inför en ny socialtjänstlag.

Kommunernas förutsättningar och behovsområden inför omställningen skiljer sig åt. Under det förberedande året 2024 får kommunerna använda medel till att genomföra läges- och behovsanalyser inför den nya socialtjänstlagen. Lokala och regionala analyser är en viktig utgångspunkt för kommunerna i planeringen av socialtjänstens verksamhet inför ikraftträdandet av den nya lagen. Kommuner kan med fördel samverka med varandra i arbetet.

Regeringen beräknar att 1,2 miljarder kronor kommer att avsättas för bemannings- och kompetenssatsningen 2025 och 2,2 miljarder kronor årligen under perioden 2026–2028, under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget. För kommande år i satsningen avser regeringen att ta fram en fördelningsnyckel.

Regeringen har den 1 februari 2024 beslutat om en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner avseende 2024 för att, inför införandet av en ny socialtjänstlag, stödja omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst (S2024/00192).

Under 2024 kommer arbetet framför allt att fokusera på att förbereda kommunerna inför att den nya lagen träder i kraft för att stärka förutsättningarna för ett långsiktigt omställningsarbete. Av överenskommelsen framgår bl.a. att Sveriges Kommuner och Regioner ska stödja kommunerna i arbetet med läges- och behovsbilder inför den nya socialtjänstlagen.

En ytterligare viktig del i stödet till kommunerna handlar om nationellt framtagna kompetenshöjande insatser. Socialstyrelsen, som nationell kunskapsmyndighet på socialtjänstens område, bör därför under 2024 planera och förbereda nationella kompetenshöjande insatser inför den nya socialtjänstlagen. Socialstyrelsen har en viktig roll inför införandet av den nya lagen och i att stödja kommunerna i omställningen genom spridning av aktuell kunskap och metoder och arbetssätt som bygger på bästa tillgängliga kunskap, där vetenskapligt stöd används i första hand, samt att ge övrigt stöd.

På regeringens vägnar

Camilla Waltersson Grönvall

Karin Hjelmer

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevisionen, SAM
Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM
Finansdepartementet/BA, OFA K
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/EKA
Riksdagens socialutskott
Barnombudsmannen
Folkhälsomyndigheten
Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd
Inspektionen för vård och omsorg
Jämställdhetsmyndigheten
Statens beredning för medicinsk och social utvärdering
Akademikerförbundet SSR
Föreningen Sveriges Socialchefer
Sveriges Kommuner och Regioner
Vision

Regeringskansliet
Socialdepartementet

**Sveriges
Kommuner
och Regioner**

Omställning till en långsiktigt hållbar socialtjänst – 2024

**Överenskommelse mellan staten och
Sveriges Kommuner och Regioner**

Innehåll

Inledning	3
1.1 Bakgrund till överenskommelsen.....	3
2. Överenskommelsens inriktning och syfte.....	4
2.1 Övergripande om arbetet med en ny socialtjänstlag och omställningen till en långsiktigt hållbar socialtjänst	4
2.2 Allmänna utgångspunkter	4
3. Överenskommelsens innehåll och prioriterade områden	5
3.1 Prioriterat område: En mer förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst	5
3.2 Prioriterat område: En kunskapsbaserad socialtjänst.....	5
4. SKR:s åtaganden inom ramen för överenskommelsen	6
5. Redovisning och uppföljning av insatserna i överenskommelsen ...	6
6. Ekonomiska villkor	7
7. Godkännande av överenskommelsen.....	8
Bilaga	9

Inledning

1.1 Bakgrund till överenskommelsen

Socialtjänsten utgör en central del i den svenska välfärdspolitiken och är samhällets yttersta skyddsnet. Varje kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område. Socialtjänstlagen är den lag som lägger grunden för socialtjänstens verksamhet.

Nuvarande socialtjänstlag bygger till stora delar på den socialtjänstlag som kom 1980. Samhället har förändrats och vi har i dag andra samhällsutmaningar. Det handlar bl.a. om bostadsbrist, segregation, otrygghet i utsatta områden, att bryta rekrytering och socialisering in i kriminella gäng, att mäns våld mot kvinnor måste stoppas och förebyggas och att tryggheten och säkerheten för barn behöver stärkas. Socialtjänsten står samtidigt inför utmaningen att möta behoven hos ett ökat antal äldre personer, många med komplexa behov. Det innebär även ett ökat behov av stöd till anhöriga. Det handlar också om att möta behoven hos personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga som många gånger behöver olika former av stöd under hela livet.

Under 2024 har regeringen för avsikt att presentera en ny socialtjänstlag och arbetet påbörjas för att stödja kommunernas socialtjänst i omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Socialtjänsten behöver utifrån den nya lagen och förändrade utmaningar reformeras. För att åstadkomma verklig förändring krävs en långsiktig omställning, där socialtjänsten skiftar fokus till ett mer förebyggande arbete och tidiga insatser. Socialtjänsten behöver vara lätt tillgänglig och insatser behöver kunna erbjudas på ett enklare sätt än i dag. Socialtjänstens verksamhet behöver även utgå från bästa tillgängliga kunskap. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har en viktig roll i detta arbete.

För att stödja kommunerna i omställningen av socialtjänsten ingår regeringen, för statens räkning, och SKR denna överenskommelse.

2. Överenskommelsens inriktning och syfte

2.1 Övergripande om arbetet med en ny socialtjänstlag och omställningen till en långsiktigt hållbar socialtjänst

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2024 en ny socialtjänstlag för en mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Förutom den nya lagen aviserades stöd till kommunerna för en långsiktig omställning, genom en bemannings- och kompetenssatsning och förslag om en överenskommelse med SKR. För omställningsstödet har regeringen i budgetpropositionen för 2024 föreslagit 200 miljoner kronor för 2024. Regeringen beräknar vidare att avsätta 1,2 miljarder kronor 2025 och 2,2 miljarder kronor årligen för 2026–2028, under förutsättning att riksdagen anvisar medel för det aktuella anslaget. Regeringen har även föreslagit 20 miljoner kronor årligen under omställningsperioden för överenskommelsen med SKR för att stödja kommunerna i omställningen.

En långsiktigt hållbar socialtjänst kan tillgodose befintliga stödbehov samtidigt som den bidrar till att förebygga sådana behov i ett senare skede. Det förebyggande arbetet ska inte ställas emot den verksamhet som socialtjänsten bedriver för att möta individuella behov, men det har fått stå tillbaka för mer akuta och individriktade insatser. Det förebyggande arbetet behöver stärkas och bli en lika självklar del av socialtjänstens arbete. Det handlar om sammanhängande delar av den helhetssyn som är en bärande del av socialtjänsten.

2.2 Allmänna utgångspunkter

I avvaktan på den nya socialtjänstlagen har parterna enats om att inriktningen på överenskommelsen 2024 är att stödja kommunerna i omställningen till en mer förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst samt en kunskapsbaserad socialtjänst. Syftet är att skapa långsiktighet, förutsägbarhet och goda planeringsförutsättningar för kommuner och andra berörda aktörer inför en ny socialtjänstlag. Under 2024 kommer arbetet framför allt att fokusera på att förbereda kommunerna inför att den nya socialtjänstlagen träder i kraft, i syfte att stärka förutsättningarna för ett långsiktigt omställningsarbete.

En mer förebyggande socialtjänst handlar bl.a. om att socialtjänsten aktivt arbetar för att människor har kunskap om verksamheten och enkelt ska kunna ta och ha kontakt med den. Genom att socialtjänsten arbetar mer

förebyggande kan behovet av mer omfattande insatser minska, fördröjas eller i bästa fall förhindras. Det handlar också om att socialtjänsten i sin verksamhet uppmärksammar behovet av och möjligheten att utföra sitt uppdrag proaktivt samt att kommunen övergripande planerar socialtjänstens verksamhet och insatser utifrån en proaktiv synvinkel.

Det är också viktigt att socialtjänsten arbetar utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. Arbetet med att stödja en kunskapsbaserad socialtjänst är också centralt för en långsiktigt hållbar socialtjänst.

Arbetet ska genomsyras av ett barnrätts-, funktionshinders- och jämställdhetsperspektiv.

3. Överenskommelsens innehåll och prioriterade områden

3.1 Prioriterat område: En mer förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst

Parterna är överens om vikten av att socialtjänsten ges förutsättningar för att långsiktigt arbeta mer förebyggande. Parterna har också en samsyn om att det förebyggande arbetet förutsätter att socialtjänsten kan erbjuda insatser tidigt och på ett enklare sätt än i nuläget.

Förebyggande arbete kan förhindra eller motverka att ett behov eller problem uppstår, men även att redan uppkomna behov eller problem upprepas, förvärras eller blir mer omfattande. Med förebyggande arbete kan även framtida behov fördröjas. Förebyggande arbete syftar i första hand till att kunna ge enskilda stöd tidigt. Att arbeta förebyggande syftar även till en mer effektiv användning av socialtjänstens resurser.

Inom ramen för det prioriterade området ingår även utveckling av en lättillgänglig socialtjänst. Att socialtjänsten ska vara lättillgänglig innebär exempelvis att det ska vara enkelt för enskilda att komma i kontakt med socialtjänsten, oavsett vilka individuella förutsättningar en person har. En lättillgänglig socialtjänst handlar också om organisation, tillgängliga insatser, kunskap om olika gruppers behov och planering av verksamheten.

3.2 Prioriterat område: En kunskapsbaserad socialtjänst

Parterna är överens om att den fortsatta utvecklingen mot en kunskapsbaserad socialtjänst behöver stärkas. Arbetet har gått framåt de senaste

decennierna, men en kunskapsbaserad socialtjänst innebär ett långsiktigt och kontinuerligt utvecklingsarbete. Målet med kunskapsstyrningen inom socialtjänsten är att bästa tillgängliga kunskap används och att ny kunskap kontinuerligt utvecklas, delas och omsätts av professionen.

För att stärka socialtjänstens kunskapsbas behövs lokal kunskap om olika grupper samt den egna verksamheten och dess resultat. Det är en förutsättning för att utveckla den beprövade erfarenheten i socialtjänsten. Det kan exempelvis ske genom systematisk uppföljning.

Nationellt framtagen kunskap om verksamma arbetsätt och metoder med vetenskapligt stöd är också en förutsättning för att socialtjänsten ska kunna bedriva sin verksamhet i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet och med god kvalitet.

4. SKR:s åtaganden inom ramen för överenskommelsen

Parterna är överens om att SKR, inom ramen för överenskommelsen 2024, ska genomföra insatser för att stödja omställningen mot en långsiktigt hållbar socialtjänst, med fokus på en mer förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst samt en kunskapsbaserad socialtjänst.

Inom ramen för arbetet ska SKR:

- stödja kommunernas strategiska arbete för omställningen,
- stödja kommuners erfarenhetsutbyte och gemensamma lärande samt stimulera samverkan mellan kommuner,
- stödja kommuners arbete med att utveckla ledning, styrning och uppföljning för att aktivt arbeta med omställningen,
- stödja utvecklingen av lätt tillgängliga och förebyggande arbetsätt,
- stödja kommuner i läges- och behovsanalyser (i länen) inför en ny socialtjänstlag,
- verka för stöd till uppföljning och analyser som kan vara av intresse för flera kommuner, och
- bidra till spridning av metoder och arbetsätt som bygger på bästa tillgängliga kunskap.

5. Redovisning och uppföljning av insatserna i överenskommelsen

Parterna är överens om att de insatser som har vidtagits med stöd av medlen i överenskommelsen ska redovisas och följas upp.

SKR ska redovisa de insatser som har genomförts av SKR med stöd av medlen från överenskommelsen under 2024. SKR ska lämna en delrapport till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Socialstyrelsen) senast den 30 september 2024. I delrapporten ska SKR redogöra för den verksamhet som SKR har bedrivit under första halvåret 2024.

SKR ska lämna en verksamhetsrapport till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Socialstyrelsen) senast den 31 mars 2025. I verksamhetsrapporten ska SKR redogöra för den verksamhet som har bedrivits under 2024 med stöd av bidraget. I det ingår att särredovisa kostnaderna och resultat för de olika insatser som genomförts med stöd av medlen i överenskommelsen. I redovisningen ska barnrätts-, funktionshinders- och jämställdhetsperspektivet belysas.

6. Ekonomiska villkor

Överenskommelsen för 2024 omfattar totalt 20 000 000 kronor, som fördelas till SKR.

Beslut om utbetalning av medel till SKR under 2024 fattas genom ett särskilt regeringsbeslut ställt till Kammarkollegiet. Kostnaderna ska belasta det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2024 uppförda anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 5 Övriga utvecklingsmedel, som disponeras av Kammarkollegiet.

Medlen till SKR utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 1 december 2024. Den information som ska ingå i rekvisitionen framgår av *bilagan*. Rätten till bidrag förfaller om rekvisition inte inkommit inom denna tid. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2025.

En ekonomisk redovisning för kalenderåret 2024 som visar hur de medel som har tilldelats SKR har använts ska lämnas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2025. Den information som ska ingå i den ekonomiska redovisningen framgår av *bilagan*.

Regeringskansliet (Socialdepartementet) och Kammarkollegiet har rätt att begära in kopior av räkenskaper och övrigt underlag som rör bidragets användning.

7. Godkännande av överenskommelsen

Överenskommelsen har upprättats i två exemplar varav parterna har tagit var sitt.

För staten

För Sveriges

genom Socialdepartementet

Kommuner och Regioner

Stockholm den 1 februari 2024

Stockholm den 1 februari 2024

Minna Ljunggren

Palle Lundberg

Statssekreterare

Verkställande direktör

Bilaga

Information som ska ingå i rekvisition och ekonomisk redovisning avseende, från Kammarkollegiet rekviderade medel, inom ramen för denna överenskommelse. I den ekonomiska redovisningen ska SKR redogöra för den verksamhet som bedrivits under 2024 med stöd av bidraget. SKR ska verka för att omfattning och finansiering av respektive område inom överenskommelsen ska kunna redovisas i så stor utsträckning som möjligt.

Rekvisition	Ekonomisk redovisning
1. Kontaktuppgifter Bidragsmottagare Organisationsnummer Kontaktperson Postadress Telefon inkl. riktnummer Faxnummer E-postadress	1. Kontaktuppgifter Bidragsmottagare Organisationsnummer Kontaktperson Postadress Telefon inkl. riktnummer Faxnummer E-postadress
2. Bidrag som ansökan avser Regeringskansliets diarienummer för bakomliggande överenskommelse Regeringskansliets diarienummer för regeringsbeslut avseende utbetalning Överenskommelsens benämning Belopp som rekvideras Rekvisitionen avser perioden	2. Bidrag som ansökan avser Regeringskansliets diarienummer för bakomliggande överenskommelse Regeringskansliets diarienummer avseende regeringsbeslut för utbetalning Överenskommelsens benämning Summa bidrag enligt överenskommelsen Summa bidrag som utbetalats från regeringen/Regeringskansliet Period som den ekonomiska redovisningen avser
3. Uppgifter för utbetalning Bankgiro/Plusgiro Önskad betalningsreferens	3. Redovisning av verksamhet eller aktivitet Bidrag som erhållits av regeringen/Regeringskansliet Kostnader Kostnader (specificera större kostnadsposter) Summa kostnader Medel som inte har förbrukats (Bidrag – kostnader)

<p>4. Underskrift i original av behörig företrädare Bidragstagaren intygar att lämnade uppgifter är riktiga samt försäkrar att bidraget kommer att användas enligt den gemensamma överenskommelsen. Datum Underskrift Namnförtydligande</p>	<p>4. Ekonomichefens (eller motsvarande) granskning av den ekonomiska redovisningen Alt 1: N.N. (ekonomichefen eller motsvarande) intygar att den ekonomiska redovisningen under punkt 3 är korrekt. Alt 2: N.N. (ekonomichefen eller motsvarande) bedömer inte att den ekonomiska redovisningen under punkt 3 är korrekt. (Avvikelserna och eventuella åtgärder ska också redovisas.) Datum Underskrift Namnförtydligande Befattning Telefon inkl. riktnummer E-postadress</p>
	<p>5. Underskrift i original av behörig företrädare Bidragstagaren intygar att lämnade uppgifter är riktiga. Datum Underskrift Namnförtydligande</p>